

‘Je moet mensen met schulden niet straffen. Je moet hen helpen’

Knack - 05 Mei 2021
Pagina 42

Mensen die hun facturen niet meer kunnen betalen, belanden al gauw in een negatieve schuldenpiraal: incassokantoren, gerechtsdeurwaarders en advocaten laten een schuld van 100 euro in geen tijd oplopen tot 1000 euro en meer. Gerechtsdeurwaarder Patrick Van Buggenhout laat zien hoe het anders kan.

In 2015 besliste de Antwerpse gerechtsdeurwaarder Patrick Van Buggenhout om een nieuw kantoor op te richten, MyTrustO. ‘Ik kon de gangbare praktijk bij mijn collega’s niet langer aanzien’, zegt hij. ‘Ze is niet verzoenbaar met mijn geweten.’

Wat is de gangbare praktijk bij gerechtsdeurwaarders dan? Neem bijvoorbeeld een schuldenaar die financieel in zwaar weer terecht komt. Hij heeft tien schuldeisers, en dus worden tien gerechtsdeurwaarders op hem afgestuurd om schulden in te vorderen. De eerste zal vragen: ‘Hoeveel kunt u afbetalen? 300 euro per maand? Nee, dat is niet genoeg. We maken er 400 euro van.’ De volgende dagen komen zijn collega’s op bezoek, en zij vragen allemaal hetzelfde. Het gevolg: de schuldenaar moet tien keer 400 euro per maand afbetalen, terwijl hij misschien maar 1800 euro per maand verdient. Als je niet kunt betalen, wordt een rechtszaak tegen je aangespannen, komt er een vonnis en lopen de kosten verder op. ‘Dat is een vicieuze cirkel waar je haast onmogelijk weer uit raakt’, zegt Van Buggenhout.

Ook bij Beweging.net, het voormalige ACW, zeggen ze al lang dat de schuldenindustrie de armoede net erger maakt. Toen Van Buggenhout contact opnam met het netwerk van sociale organisaties, vond hij meteen gehoor. Sandra Rosvelds, directeur Onderzoek en Ontwikkeling bij Beweging.net, herinnert zich een concreet voorbeeld waarbij de rechtbank werd ingeschakeld in een zaak over een man die zijn schuld niet kon afbetalen. ‘Het ging om een schuld van 44 euro, maar met de dagvaardingskosten, rechtsplegingsvergoedingen, rolrechten en kosten voor aanplakking erbij was dat bedrag in anderhalf jaar tijd aangegroeid tot 3300 euro. Dat is toch niet meer ethisch?’

Rosvelds noemt het systeem ‘pervers’. ‘Sommige gerechtsdeurwaarders maken megawinsten op de kap van mensen met schulden. Hulp zoeken bij het OCMW en in het systeem van collectieve schuldenregeling stappen: alleen die uitweg rest vaak.’ Maar dan is het meestal te laat, zegt Van Buggenhout. ‘Mensen met schulden wachten gemiddeld vijf jaar om hulp te zoeken. Ze schamen zich en denken dat het wel zal beteren. Niet dus.’

Financiële gevangenis

Van Buggenhout was betrokken bij de start van de collectieve schuldbemiddeling. ‘Ik heb daar nu spijt van. De uitgangspunten waren goed, maar de praktijk is vaak desastreus.’ Het komt erop neer dat een schuldbemiddelaar wordt aangesteld, dat is meestal een advocaat of OCMW. De bemiddelaar neemt gedurende zeven jaar ‘de boekhouding van het gezin’ volledig over. Het loon, het kindergeld, eventuele uitkeringen worden op een derdenrekening gestort. Hij betaalt de huur of afbetaling en berekent een leefgeld voor het betrokken gezin.

Van Buggenhout noemt dat een ‘financiële gevangenis’. ‘In de meeste gevallen krijgt een gezin 100 euro per week om te overleven, eventueel aangevuld met enkele tientallen euro’s als er kinderen zijn. Ik kan me voorstellen dat iedereen wel eens een week of twee kan overleven van enkele tientallen euro’s, maar zeven jaar lang? Nee, dat is onmenselijk.’

Op het einde van die periode wordt het deel van de schuld kwijtgescholden dat nog niet is afbetaald. ‘Je zou denken dat je dan vrijkomt uit die financiële gevangenis, maar dat is niet zo. Je kredietwaardigheid ben je kwijt. Bij een kwijtschelding moeten bovendien eerst je auto en je woning worden verkocht.

‘Ondertussen hebben je kinderen jarenlang geen hobby’s of sport kunnen uitoefenen. Zelfs om een kapotte jeans te vervangen door een nieuwe moet je toestemming vragen aan de bemiddelaar. Het systeem is van begin tot eind funest omdat het je zelfredzaamheid en je zelfrespect afpakt. Zeven jaar lang beheert een buitenstaander jouw financiën. Daarna sta je er opnieuw alleen voor. Maar hoe kun je iemand een maaltijd laten koken als je hem zeven jaar niet in de keuken hebt binnengelaten?’

Volgens Rosvelds moeten tussen de 80.000 en 90.000 gezinnen al een beroep doen op een collectieve schuldenregeling. Ze vreest dat er in de toekomst nog meer mensen in financiële problemen zullen komen. Ze wijst op het groeiende aandeel van eenouder- en eeninkomensgezinnen: in Vlaanderen loopt dat op tot 35 procent, in de grote steden is het 45 procent en in Brussel zelfs 48 procent. Uit cijfers van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België blijkt dat er in ons land meer dan 370.000 burgers zijn met achterstallige kredieten. Volgens Patrick Van Buggenhout hebben ongeveer 1,8 miljoen Belgen moeite om hun facturen te betalen. Alles samen gaat het om miljarden euro’s aan schulden.

Financiële foto

Toen hij zes jaar geleden MyTrustO oprichtte, pakte Patrick Van Buggenhout het samen met twee collega’s anders aan. ‘Wij willen op een ethisch verantwoorde manier schulden innen. We vertrekken vanuit waarden zoals vertrouwen, transparantie, betrokkenheid en respect.’

De huidige wetgeving laat die mogelijkheid open via de zogenoemde minnelijke schuldvordering en schuldcentralisatie. ‘Op die manier kunnen we sneller ingrijpen en de schuldenpiraal stoppen. We doen dat door alle schulden en schuldeisers op een lijst te zetten. Dat levert een “financiële foto” van de schuldenaar op. Op basis daarvan stellen we een afbetalingsplan voor dat rekening houdt met de werkelijke afbetalingscapaciteit van de schuldenaar en de rechten van de schuldeiser. De terugbetaling gebeurt pondsgewijs, volgens het aandeel van de eisers in de schulden. Op die manier zijn ook zij tevreden, want ze krijgen elke maand een deel terugbetaald. Bij de klassieke invorderaar is het nog altijd: de schuldeiser die het eerst komt, maakt het eerst. Tegen de tijd

dat de andere schuldeisers opdagen, is het geld van de schuldenaar meestal op.' MyTrustO kon niet meteen op grote bijval rekenen bij zijn collega-gerechtsdeurwaarders, zegt Van Buggenhout. 'Ze beschouwen ons als stielbedervers of nestbevuilers, omdat wij hun winstmodel aanvallen. Ik schat dat ons voorstel zal leiden tot een omzetverlies van 50 tot 60 procent bij de gerechtsdeurwaarders en incassokantoren. Dat is dus een bom die daar ontploft. Ze doen er alles aan om MyTrustO in diskrediet te brengen. Onze nieuwe aanpak heeft al tot twintig tuchtklachten geleid van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders.'

Beweging.net en het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters ondersteunen de centraliserende schuldbemiddeling. 'Zij vormen een soort beschermingscordon om het systeem van ethisch invorderen te laten slagen', zegt Van Buggenhout. 'Dit is een echte paradigmashift.'

Ondertussen is de minnelijke schuldivordering verder gefinetuned. Vroeger lag het initiatief bijna altijd bij de schuldeiser. Hij kon naar een vrederechter stappen omdat een klant zijn factuur niet betaalde. De schuldenaar werd in zulke gevallen niet gedagvaard maar uitgenodigd om uitleg te komen geven. Maar gemiddeld gaan amper drie van de honderd opgeroepen schuldenaars op die uitnodiging in. 'Daarom hebben wij het omgekeerd: het is de schuldenaar die naar ons komt met zijn probleem. Dan maken wij opnieuw die financiële foto en nodigen we alle schuldeisers uit. We leggen alles vast, inclusief afbetalingsplan, in een officieel document ondertekend door de gerechtsdeurwaarder, een beëdigd ambtenaar.'

Het afbetalingsplan wordt voorgelegd aan de vrederechter in de woonplaats van de schuldenaar. Hij kan het bekrachtigen in een proces-verbaal van minnelijke schikking. Hij kan het ook weigeren, bijvoorbeeld als hij vaststelt dat de vordering van de schuldeiser strijdig is met de openbare orde. Dat is het geval als de schuldeiser/gerechtsdeurwaarder woekerintresten vordert. De procedure voor de vrederechter zelf is gratis.

Werkverlichting

Dirk De Groote, vrederechter in Oudenaarde en woordvoerder van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters, is blij met het pilootproject. 'In 2019 hebben wij al het parlement geadviseerd om mensen met tijdelijke afbetalingsproblemen op een betere manier te helpen dan hen te dagvaarden. Vrederechters worden dagelijks geconfronteerd met sukkelaars die hun factuur van Telenet of Engie niet meer kunnen betalen. Ik herinner me een zaak over een schuld van net geen 50 euro die was aangegroeid tot bijna 3000 euro. De deurwaarder was er dertien keer gepasseerd met de dreiging de – waardeloze – inboedel openbaar te laten verkopen.'

'Jaarlijks zijn er een half miljoen van zulke dagvaardingen', zegt Van Buggenhout. Het nieuwe voorstel betekent dus ook een grote werkverlichting voor de vrederechters.

Van Buggenhout ondervindt dat het systeem goed werkt en zonder bijkomende kosten. 'Steeds meer schuldenaren komen naar ons vanwege onze aanpak. Ze betalen geen veelvoud meer van hun oorspronkelijke schuld, maar een vast startbedrag van 150 euro. Voor de uitvoering van het plan betalen ze afhankelijk van hun mogelijkheden tussen de 0 en 50 euro per maand aan de centraliserende gerechtsdeurwaarder, tot de schuld helemaal is afbetaald.'

'De werkwijze van MyTrustO past perfect in de visie van Beweging.net,' zegt Sandra Rosvelds, 'omdat ze een rechtvaardige oplossing biedt voor een maatschappelijk probleem.'

(Geen) goodwill

Rosvelds en Van Buggenhout vrezen dat de coronacrisis de toestand nog heeft verslechterd. 'Bij het begin van de crisis heeft de overheid beslist om de schuldenvorderingen on hold te zetten', zegt Rosvelds. 'Cijfers over de financiële impact op de gezinnen en hun schulden zijn er dus nog niet, maar iedereen in de sector verwacht het ergste.'

'De stad Rotterdam heeft zopas een studie vrijgegeven', stipt Van Buggenhout aan, 'waaruit blijkt dat 68.000 gezinnen in financiële problemen zijn gekomen door covid-19. Dat kan ook niet anders, als je weet dat bijvoorbeeld het horecapersoneel voor een deel van fooien leeft. Die inkomsten zijn volledig weggevallen. Ook in de podiumkunsten en de evenementensector zijn er schrijnende toestanden. Sinds het begin van de crisis heeft MyTrustO er heel wat bekende Vlamingen als klant bij gekregen – sommigen waren bijna zonder inkomen gevallen. De komende maanden verwacht ik een tsunami van schulden.'

Wat staat de politiek te doen? 'Een parlement kan niet jaren blijven zeggen dat er een probleem is zonder er iets aan te doen', vindt Rosvelds. 'Bovendien staat in het regeerakkoord letterlijk dat de regering-De Croo "in de strijd tegen overmatige schuldenlast maatregelen zal nemen om de kosten verbonden aan gerechtelijke en minnelijke schuldivordering te reduceren". Ze streeft naar een gecentraliseerde en ethische vordering van schulden aan de federale overheid. Ze wil dat de collectieve schuldenregeling wordt bijgestuurd en dat voor de eerste herinnering bij een onbetaalde factuur geen kosten worden aangerekend.'

'Een andere manier om schuld in te vorderen,' zegt Rosvelds, 'mag niet afhangen van de goodwill van een aantal deurwaarders en vrederechters. Het hele systeem moet anders. Dat kan alleen door de wet op de schuldivordering eindelijk te wijzigen. Beweging.net stelt voor om in het gerechtelijk wetboek een hoofdstuk in te voegen over minnelijke schuldivordering. Die aanpassing zou de centraliserende schuldbemiddelaar verplichten om te starten met een minnelijke schuldivordering zodra iemand problemen heeft om zijn schulden terug te betalen.'

'Wij hebben al contact gehad met de kabinetten van alle betrokken ministers: minister van Justitie Vincent Van Quickenborne (Open VLD), minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V), minister van Werk Pierre-Yves Dermagne (PS), minister van Ambtenarenzaken Petra De Sutter (Groen) en minister van Armoedebestrijding Karine Lalieux (PS). De eerste reacties zijn zeer bemoedigend.'

Bij de vrederechters is het enthousiasme groot, onderstreept Dirk De Groote. 'Ik heb nog geen enkele collega horen zeggen dat hij zal weigeren om aan dit nieuwe initiatief mee te werken.'

Connaisseurs

Ondanks zijn gebrouilleerde relatie met de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders vindt Patrick Van Buggenhout dat gerechtsdeurwaarders een belangrijke dienstbare rol kunnen spelen in onze samenleving. 'Facturen moeten worden betaald. Mensen die dat niet doen, moet je aanpakken. Niet door hen te straffen, wel door met hen te praten en hen te helpen. Gerechtsdeurwaarders zijn de connaisseurs van schulden. We weten wat de problemen zijn, en we kunnen ons verplaatsen in het hoofd van de schuldeiser en de schuldenaar.

'Ik word een beetje moe van al die rapporten over armoede en de vele voorstellen van partijen om kwetsbare mensen te helpen', zegt Van Buggenhout tot slot. 'Het blijven doekjes voor het bloeden, omdat sterke lobbygroepen hun eigen beroepsgroep beschermen en radicale veranderingen tegenhouden. Op het terrein verandert er daardoor niets. Laten we hopen dat het dit keer wél lukt.'

Door Michel Vandersmissen

Copyright © 2021 Roularta Media Group. Alle rechten voorbehouden